

دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی
استان چهارمحال و بختیاری

مرکز بهداشت استان

گزارش اجرای برنامه نیازسنجی سلامت جامعه استان چهارمحال و بختیاری

زمستان 1399 - بهار 1400

گروه آموزش و ارتقای سلامت

بررسی و شناخت نیازها، مهمترین گام در برنامه ریزی است. بنابراین، نیازسنجی در ارتباط با خدمات بهداشتی از جایگاه ویژه ای برخوردار است. با شناسایی نیازها، قبل از انتخاب هر نوع راه حل، میزان کارآیی و اثربخشی برنامه ها در سیستم بهداشتی درمانی افزایش می یابد. نیاز، عبارت است از تحلیل شکاف یا فاصله وضعیت موجود با وضعیت مطلوب، یعنی آنچه هست با آنچه باید باشد. نیازسنجی فرآیندی نظام دار برای شناسایی فاصله بین وضع موجود با وضع مطلوب و نهایتاً تعیین اولویتها برای اقدام است. نیازسنجی سلامت روشی است که مسائل و مشکلات مردم بررسی و شناسایی و سپس اولویت بندی شده و جهت اجرا انتخاب می شوند. نیازسنجی سلامت یک فرآیند مشارکتی است که توسط کارکنان نظام سلامت، مسئولین محلی و مردم بومی جامعه مورد نظر اجرا می شود.

نیازسنجی سلامت جامعه اولین بار در سراسر کشور و از جمله در استان در سال 97 انجام شده است. قبل از آن نیز به صورت محدودتر و درحوزه نیازهای آموزشی سلامت درسالهای 94 و 96 انجام شد. نیازسنجی آموزشی سلامت در سالهای مورد اشاره بدون مشارکت مردم و با همکاری کارکنان حوزه بهداشت انجام گردید.

روش اجرا

ابلاغ اجرای برنامه نیازسنجی سلامت جامعه از معاونت بهداشتی وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی طی نامه شماره 303/13093 / د مورخ 99/8/25 انجام شد. بر اساس این نامه کارگروه استانی تشکیل و موضوع به شهرستانهای تابعه برای اجرا ابلاغ گردید.

تشکیل جلسات آموزشی و توجیهی معاونت بهداشتی

جلسات آموزشی و توجیهی و پیگیری روند اجرای برنامه به صورت وبینار در معاونت بهداشتی به شرح ذیل برگزار گردید.

تاریخ برگزاری	موضوع وبینار	افراد شرکت کننده
99/9/4	توجیهی - آموزشی برنامه نیازسنجی سلامت جامعه	کارشناسان آموزش و ارتقای سلامت شهرستانها

کارشناسان آموزش و ارتقای سلامت شهرستانها ریاست شبکه ها	توجیهی - آموزشی برنامه نیازسنجی سلامت جامعه	99/9/8
کارشناسان آموزش و ارتقای سلامت شهرستانها ریاست شبکه ها	گزارش دهی اقدامات انجام شده توسط شهرستانها	99/10/15
کارشناسان آموزش و ارتقای سلامت شهرستانها	گزارش دهی اقدامات انجام شده توسط شهرستانها آموزش نحوه کار با نرم افزار	99/11/14

مکاتبات انجام شده با مجریان درون بخشی و همکاران برون بخشی

جهت اجرای هرچه بهتر برنامه، هماهنگیها و مکاتبات درون و برون بخشی قبل از شروع و در حین اجرای برنامه به شرح ذیل انجام شد:

مکاتبات با همکاران درون بخشی

مخاطب	موضوع	تاریخ
واحدهای فنی مرکز بهداشت استان	معرفی نماینده گروههای استانی برای عضویت تیم نیازسنجی سلامت استان	99/9/5
شبکه های بهداشت و درمان شهرستانهای تابعه	چگونگی نمونه گیری جمعیتی از سامانه سیب	99/9/18
شبکه های بهداشت و درمان شهرستانهای تابعه	توزیع فرمهای نمونه مردمی	99/9/26
شبکه های بهداشت و درمان شهرستانهای تابعه	مجموعه فرمهای مورد نیاز برنامه و لیست استاندارد شده موضوعات بهداشتی	99/10/1
شبکه های بهداشت و درمان شهرستانهای تابعه	ارسال چک لیست های پایش و لیست ناظران برنامه نیازسنجی	99/10/9
شبکه های بهداشت و درمان شهرستانهای تابعه	ارسال فرم شناسنامه برنامه نیازسنجی سلامت جامعه	99/10/9
شبکه های بهداشت و درمان شهرستانهای تابعه	ارسال نرم افزار و چگونگی تکمیل آن	99/11/8
شبکه های بهداشت و درمان شهرستانهای تابعه	درخواست آمار پایش های انجام شده برنامه	99/12/3
واحدهای فنی مرکز بهداشت استان	تعیین اولویتهای آموزشی استان	1400/1/22
شبکه های بهداشت و درمان شهرستانهای تابعه	درخواست آمار همکاران برنامه نیازسنجی	1400/2/29

مکاتبات با همکاران برون بخشی

مخاطب	موضوع	تاریخ
فرمانده نیروی انتظامی	درخواست همکاری واحدهای انتظامی با تیم های نیازسنجی	99/9/5
مدیر کل آموزش و پرورش	درخواست همکاری مدیران مدارس با تیم های نیازسنجی	99/9/5
استاندار	درخواست همکاری شهرداران، دهیاران و اعضای شوراهای اسلامی شهرها و روستاها با تیم های نیازسنجی	99/9/5

صدور ابلاغها

ابلاغ اعضای کارگروه استانی و ابلاغ رئیس کارگروه شهرستانها در تاریخ 99/10/3 توسط مرکز بهداشت استان صادر گردید . ابلاغ اعضای کارگروههای شهرستانها، مراکز و خانه های بهداشت متعاقب وصول مکاتبات به شبکه های بهداشت و درمان شهرستانهای تابعه انجام شد .

مراحل اجرای برنامه در سطوح مختلف

سطح شهری و روستایی (مراکز شهری و خانه های بهداشت)

سه تیم «سلامت» «مسئولین و معتمدین محلی» و «نمونه مردمی» بر اساس دستورالعمل و صدور ابلاغ توسط پزشک مسئول مراکز تشکیل شد و بعد از برگزاری جلسات توجیهی و هماهنگی، اقدام به تعیین نیازها گردید و طبق فرمهای مشخص نتایج نیازسنجی به مرکز بهداشت شهرستان ارسال شد .

سطح مرکز بهداشت شهرستان

در مرکز بهداشت شهرستان کارگروه نیازسنجی با صدور ابلاغ اعضاء تشکیل شد و جلسات آموزشی و توجیهی جهت پرسنل شهرستان برگزار گردید. با مشخص شدن ناظرین شهرستانی بر حسن اجرای برنامه در سطح مراکز و خانه ها و پایگاهها نظارت انجام شد.

بر اساس ارسال اولویتهای سطوح محیطی، تحلیل اولویتهای کارگروه نیازسنجی و بر اساس خروجی نرم افزار انجام و اولویتهای مراکز شهری (دو اولویت) و خانه های بهداشت (یک اولویت) مشخص گردید.

در پایان نرم افزار تکمیل شده به تفکیک مراکز شهری، خانه های بهداشت و تجمیع شهرستان به معاونت بهداشتی ارسال شد. اولویتهای سطوح محیطی بر اساس فرم N12 ابلاغ شد.

معاونت بهداشتی

پس از دریافت لیست اولویتهای سطوح محیطی و شهرستانی طبق خروجی نرم افزار با حضور اعضاء در تاریخ 1400/1/22 تشکیل شد و اولویتها به تفکیک گروههای فنی مرکز بهداشت استان مشخص و به شهرستانهای تحت پوشش جهت انجام مداخلات آموزشی ابلاغ شد. قسمت شهرستانی به تفکیک گروهها توسط شهرستانها ثبت شد.

چگونگی تعیین حجم نمونه جهت انجام پرسشگری در تیم نمونه مردمی در واحدهای محیطی

طبق مکاتبات انجام شده با شهرستانها و هماهنگی انجام شده با واحد فن آوری مرکز بهداشت استان، بر اساس اطلاعات جمعیت روستایی و شهری، حجم نمونه مردمی به صورت تصادفی سیستماتیک بر اساس داده های سامانه سیب و طبق دستور العمل اجرایی نیازسنجی سلامت جامعه برای 8 گروه سنی - جنسیتی در شهرستانها استخراج گردید و پس از تفکیک در اختیار مراکز شهری و خانه های بهداشت تابعه قرار گرفت.

نحوه انتخاب حجم نمونه در جمعیت روستایی و شهری

انتخاب حجم نمونه در جمعیت روستایی		
بالای 1600 نفر	160-1600 نفر	80-160 نفر
80 نفر	5 درصد جمعیت	8 نفر
انتخاب حجم نمونه در جمعیت شهری		
بالای 40 هزار نفر	20-40 هزار نفر	زیر 20 هزار نفر
200 نفر	150 نفر	100 نفر

اطلاعات جمعیتی شهرستانها و تعیین حجم نمونه مورد بررسی

نام شهرستان	جمعیت شهری	حجم نمونه شهری	جمعیت روستایی	حجم نمونه روستایی	کل جمعیت	حجم نمونه شهری و روستایی
شهرکرد	277768	2400	31617	1024	309385	3424

1712	123093	800	19315	912	103778	بروجن
1240	102763	520	21566	720	81197	فارسان
7552	233156	6880	172705	672	60451	لردگان
1848	52647	1464	31571	384	21076	اردل
1720	58700	1432	52931	288	5769	کوه‌رنگ
1384	48746	1000	25263	384	23483	کیار
1064	37806	872	21738	192	16068	سامان
712	27855	424	11084	288	16771	بن
20656	994151	14416	387790	6240	606361	استان

پایش عملیات اجرایی نیازسنجی (بر اساس چک لیست های طراحی شده)

نظارتها و پایشهای انجام شده توسط گروه آموزش و ارتقای سلامت از
شهرستانهای تحت پوشش

نام شهرستان	تعداد پایش مرکز بهداشت	تعداد پایش مرکز	تعداد پایش خانه بهداشت
شهرکرد	1	7	7
بروجن	1	4	2
فارسان	1	2	2
اردل	1	2	3
لردگان	2	3	2
کوه‌رنگ	1	2	1
کیار	1	3	4
بن	1	3	3
سامان	2	2	2
جمع	11	28	26

پایشهای انجام شده توسط واحد آموزش و ارتقای سلامت از واحدهای محیطی تحت پوشش

نام شهرستان	تعداد پایش مرکز	تعداد پایش خانه بهداشت
شهرکرد	56	25
بروجن	31	54
فارسان	27	13
اردل	10	58
لردگان	23	16
کوهرنگ	3	13
کیار	15	45
بن	15	18
سامان	7	9
جمع	187	251

تعداد همکاران مجریان برنامه نیازسنجی سلامت جامعه 99 در سطح استان چهارمحال و بختیاری

الف) تعداد همکاران برنامه در سطح محیطی							
ردیف	نام شهرستان	تعداد همکاران بخش بهداشت				جمع کل (درون بخشی و سایر بخشها)	تعداد همکاران از سایر بخشها
		مراقبین و سایر کارکنان سلامت	پزشک و دندانپزشک	بهورز ان	جمع همکاران درون بخشی		
1	شهرکرد	171	52	37	260	185	445
2	بروجن	55	25	29	109	196	305
3	فارسان	70	17	22	109	115	224
4	اردل	140	53	185	378	626	1004
5	لردگان	43	17	45	105	114	219
6	کوهرنگ	118	23	72	213	160	373
7	کیار	53	19	50	122	221	343
8	بن	28	12	27	67	61	128
9	سامان	57	10	16	83	74	157
10	استان	735	228	483	1446	1752	3198

ب) تعداد همکاران برنامه در سطح ستادی					
ردیف	شهرستان	تعداد همکاران ستادی مشارکت کننده در برنامه نیازسنجی (اعضای)	تعداد همکاران سطح ستادی که توسط شبکه مورد تشویق کتبی قرار گرفته اند	تعداد همکاران سطوح محیطی که توسط شبکه مورد	تعداد جلسات کارگروه نیازسنجی شهرستان

	تشویق کتبی قرار گرفته اند		کارگروه ، ناظرین)		
1	0	0	8	شهرکرد	1
4	14	2	6	بروجن	2
3	0	0	13	فارسان	3
3	25	0	10	اردل	4
2	0	0	9	لردگان	5
1	9	0	10	کوهرنگ	6
5	10	1	14	کیار	7
15	27	3	13	بن	8
2	10	1	6	سامان	9
36	95	7	89	استان	10